

Polityka klimatyczna – fakty i mity

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
WARSZAWA

Niniejsza broszura powstała w ramach projektu „Mobilizacja na COP24”.

W przygotowanie materiału były zaangażowane Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki oraz Fundacja im. Heinricha Bölla w Warszawie.

Zawarte w tekście poglądy i konkluzje wyrażają opinie autorek i autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska Fundacji im. Heinricha Bölla.

Redakcja merytoryczna: Urszula Stefanowicz

Projekt graficzny, skład i łamanie: Studio Chaotyczne

Niniejsza publikacja jest chroniona licencją Creative Commons CC-BY-SA 3.0. Tekst licencji można pobrać pod adresem: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/legalcode>

Warszawa, czerwiec 2018

ISBN 978-83-9332-63-5-8

Wstęp

Polityka klimatyczna jest dość kontrowersyjnym tematem w Polsce. W mediach pojawia się wiele sprzecznych ze sobą komunikatów. Z jednej strony słyszymy, że klimat należy chronić. Z drugiej dochodzą do nas głosy, że jest to nieopłacalne, a globalne ocieplenie nie ma wpływu na codzienne życie Polaków. Można się w tym wszystkim pogubić, zwłaszcza gdy politycy, dziennikarze, a czasem nawet sami naukowcy mają na ten temat rozbieżne poglądy. Dlatego też postanowiliśmy obalić 11 najczęściej powtarzanych mitów odnośnie polityki klimatycznej.

Spis treści

1. MIT: Człowiek nie odpowiada za ocieplenie klimatu	4
2. MIT: Zmiana klimatu nie ma wpływu na codzienne życie Polaków	6
3. MIT: Ochronę klimatu można zostawić na później, to nic pilnego	8
4. MIT: Polski nie stać na realizację polityki klimatycznej	10
5. MIT: Odchodzenie od węgla jest dla Polski za trudne i niekorzystne gospodarczo	12
6 MIT: Nie musimy redukować emisji gazów cieplarnianych. Wystarczy, że będziemy zwiększać pochłanianie CO ₂ przez lasy	14
7. MIT: Międzynarodowa polityka klimatyczna jest zbędna. Każdy kraj może sam ograniczać wpływ na klimat w wybrany przez siebie sposób ..	16
8. MIT: Powinniśmy zablokować unijną politykę klimatyczną, ponie- waż narzuca konkretne cele do realizacji. Zobowiązania na poziomie międzynarodowym są dla nas bardziej korzystne	18
9. MIT: Polska odpowiada za 1% globalnych emisji, jej działania na rzecz ochrony klimatu mało znaczą, więc nie musi nic robić	20
10. MIT: Zrealizowanie porozumienia paryskiego nic nie da	22
11. MIT: Społeczeństwo nie ma wpływu na politykę klimatyczną	25

1 MIT: Człowiek nie odpowiada za ocieplenie klimatu

MIT:

„Jak na razie nikt nie jest w stanie wykazać, by człowiek miał faktycznie wpływ na zmianę klimatu wskutek emisji dwutlenku węgla, jak wmawiają nam politycy” – serwis Polonia Christiana¹.

FAKTY:

Ponad 97% prac naukowych dotyczących zmiany klimatu podaje, że to człowiek odpowiada za globalne ocieplenie. Żadna licząca się na świecie instytucja naukowa ani krajowa, ani międzynarodowa nie zaprzecza temu faktowi. Wszystkie uznają wnioski Międzynarodowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC)².

Klimat naszej planety zmieniał się wielokrotnie z przyczyn naturalnych. W ciągu zaledwie ostatnich 800 tysięcy lat było osiem głównych zlodowaceń i osiem cieplejszych interglacjałów. Naukowcy od lat badają zmiany klimatu wierząc rdzenie w osadach na dnie oceanów, a także w lodowcach Antarktydy i Grenlandii. Z pęcherzyków powietrza zamkniętych w lodzie można się dowiedzieć, jakie kiedyś było stężenie gazów cieplarnianych³. Te odczyty jasno wskazują, że w ciągu ostatnich 800 tysięcy lat nie było tak wysokiego poziomu CO₂ i innych gazów w atmosferze. Z czego to wynika?

Wraz z nastaniem ery przemysłowej ludzie zaczęli masowo spalać paliwa kopalne, które powodują ogromną emisję gazów cieplarnianych. Do jej zwiększenia przyczyniło się także intensywniejsze użytkowanie gruntów, wycinanie lasów, osuszanie terenów podmokłych. Niespotykanie intensywny wzrost stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze, spowodowany działalnością człowieka, powoduje ocieplenie klimatu.

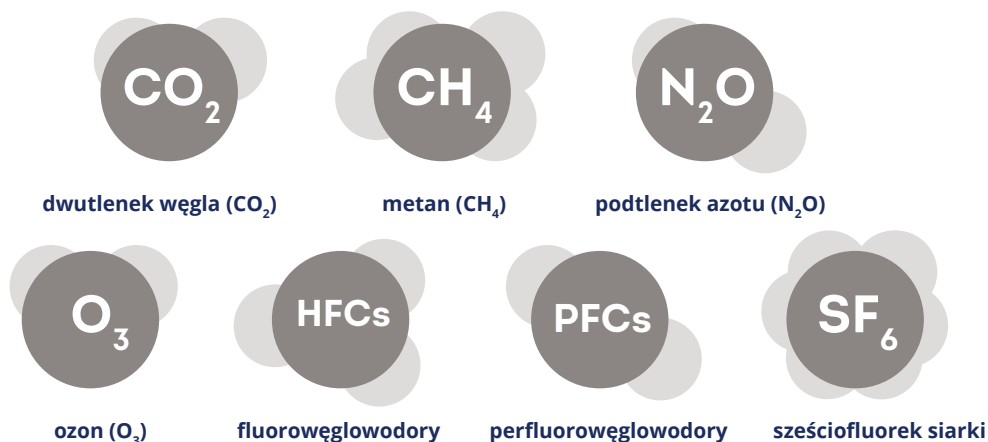
Intergovernmental Panel on Climate Change (w skrócie IPCC), czyli Międzynarodowy Zespół ds. Zmian Klimatu – organizacja, która zbiera i podsumowuje wyniki wszystkich prowadzonych na świecie badań dotyczących zmiany klimatu, w tym wpływu człowieka na globalne ocieplenie i oceny zagrożeń z tym związanych. Powołana w 1988 r. przez Światową Organizację Meteorologiczną (WMO) oraz Program Środowiskowy Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNEP).

1 <https://www.pch24.pl/co-z-tym-klimatem--cala-prawda-o-globalnym-ociepleniu-,36378,i.html> [opublikowany 22.08.2016 r.]

2 <http://naukaoklimacie.pl/fakty-i-mity/mit-nauka-nie-jest-zgodna-w-temacie-globalnego-ocieplenia-7> [dostęp 22.06.2018 r.]

3 <https://www.youtube.com/watch?v=ibgUL4RGA8w> [dostęp 22.06.2018 r.]

Główne gazy cieplarniane (GHG) to:

W ciągu zaledwie trzech i pół wieku stężenie CO₂ w atmosferze wzrosło aż o 40%! Metanu jest więcej aż o 150%, natomiast podtlenku azotu (N₂O) o 20%⁴. Blisko 30% CO₂ wyemitowanego w wyniku działalności człowieka zaabsorbował ocean, co doprowadziło do zakwaszenia wód⁵.

Często można usłyszeć, że więcej CO₂ dostaje się do atmosfery wskutek procesów naturalnych, głównie erupcji wulkanów niż za sprawą spalania paliw kopalnianych. To również mit. Wybuchy wulkanów wysyłają ok. 0,3 miliardów ton CO₂ w skali roku, podczas gdy antropogeniczna emisja przekracza 30 miliardów ton, a zatem jest ponad stukrotnie większa⁶. Ponadto, CO₂ wytwarzane przez żywe organizmy zgodnie z naturalnymi cyklami ulega ponownemu pochłonięciu, dlatego nie przyczynia się do ogólnego wzrostu stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze⁷.

Do zmiany klimatu przyczyniają się wszystkie sektory gospodarki. Zgodnie z danymi ujętymi w ostatnim raporcie IPCC najwyższe emisje są związane z: produkcją energii elektrycznej i ciepła – 25%, użytkowaniem ziemi, w którym mieści się rolnictwo i leśnictwo – 24%, przemysłem – 21%, transportem – 14% i budownictwem – 6,4%. Pozostałe 9,6% to inne emisje z sektora energetyki⁸.

Warto zaznaczyć, że naukowcy są w stanie rozróżnić emisję gazów cieplarnianych powodowaną spalaniem paliw kopalnych od emisji pochodzących ze źródeł naturalnych⁹. W związku z tym możliwe jest określenie udziału człowieka we wzroście stężenia tych gazów w atmosferze, a co za tym idzie naszego wpływu na klimat.

4 [http://sj.wne.sggw.pl/pdf/PRS_2017_T17\(32\)_n2_s244.pdf](http://sj.wne.sggw.pl/pdf/PRS_2017_T17(32)_n2_s244.pdf), s. 244, [dostęp 15.06.2018 r.]

5 <http://klimada.mos.gov.pl/blog/2013/11/26/glownie-stwierdzenia-pierwszej-czesci-v-raportu-ipcc/>

6 <http://naukaoklimacie.pl/fakty-i-mity/mit-wulkany-emituja-wiecej-dwutlenku-wegla-niz-czlowiek-58>

7 <http://naukaoklimacie.pl/fakty-i-mity/mit-dwutlenek-wegla-emitowany-przez-czlowieka-nie-ma-znaczenia-31>

8 https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg3/drafts/fgd/ipcc_wg3_ar5_summary-for-policy-makers_approved.pdf, s. 8.

9 https://www.ucsusa.org/global-warming/science-and-impacts/science/human-contribution-to-gw-faq.html#_WuCWWhohubIU

2 MIT: Zmiana klimatu nie ma wpływu na codzienne życie Polaków

MIT:

„Polacy, zapytani o najważniejsze problemy dla środowiska, dopiero na piątym miejscu wymieniają zmiany klimatu, które lokują się za śmieciami, zanieczyszczeniami powietrza i wody oraz katastrofami naturalnymi” – informacja za serwisem Teraz Środowisko¹⁰.

FAKTY:

Wiele osób uważa, że zmiana klimatu jest abstrakcyjnym problemem globalnym, który bezpośrednio ich nie dotyczy. Niestety skutki tego procesu są coraz bardziej dotkliwe dla Polaków, a zagrożenie dla życia i zdrowia rośnie z każdym rokiem.

Ocieplenie klimatu wywołuje zmianę wzorców pogodowych: znikają śnieżne, mroźne zimy, wiosna i jesień stają się coraz krótsze, a lato jest coraz bardziej upalne. Co komu szkodzi, że będzie cieplej? Niestety zmiana klimatu oznacza również wzrost częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak: gwałtowne burze, gradobicia, porywiste wiatry czy fale upałów. Podczas zeszłorocznej, sierpniowej nawałnicy na Pomorzu zginęło 5 osób. Poszkodowanych było aż 31 gmin. Straty oszacowano na 2,66 miliardów złotych. Powrót do stanu sprzed kataklizmu zajmie aż 25 lat¹¹.

Związane z ekstremalnymi zjawiskami niesprzyjające warunki atmosferyczne (stres ciepła i zimna¹², znaczne wahania ciśnienia, wysoka wilgotność powietrza) odpowiedzialne są za ok. 20% zawałów mięśnia sercowego¹³. Wraz z częstotliwością tych zjawisk wzrasta także ryzyko chorób układu krążenia i układu oddechowego. W Polsce w 41 miastach uznano je za istotne czynniki zagrażające zdrowiu mieszkańców¹⁴.

Podczas ekstremalnych upałów zużywamy coraz więcej energii na chłodzenie domów i mieszkań. Jednocześnie może występować spadek poziomu wody w rzekach na skutek braku

10 Jesteśmy „za”, a nawet „przeciw”, czyli Polacy o zmianach klimatu, Natalia Rytelewska-Chilczuk, Teraz Środowisko, <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/problem-globalny-a-nie-lokalny-polacy-o-zmianach-klimatu-3005.html>, [opublikowany 26.01.2017 r.]

11 <http://trojmiasto.eska.pl/newsy/straty-po-nawalnicy-na-pomorzu-podliczone-kwota-jest-porazajaca-powrot-do-stanu-sprzed-kataklizmu-zajmie-25-lat/590039>

12 Stres ciepła – organizm broniąc się przed nadmiernym przegrzaniem ciała, spowodowanym długotrwałą, bardzo wysoką temperaturą otoczenia, zwiększa do granic możliwości parowanie wody, czyli nadmiernie się pocimy. Objawami stresu gorąca mogą być bóle i zawroty głowy, omdlenia, skurcze ciepłne, udar cieplny.

Stres zimna – organizm broniąc się przed nadmiernym wyziębieniem, spowodowanym długotrwałą, bardzo niską temperaturą otoczenia, zwiększa metabolizm do granic możliwości, aby zapobiec chłodzeniu ciała.

13 http://rcin.org.pl/Content/60110/WA51_79962_r2015_Wplyw-klimatu-na-sta.pdf, s. 40

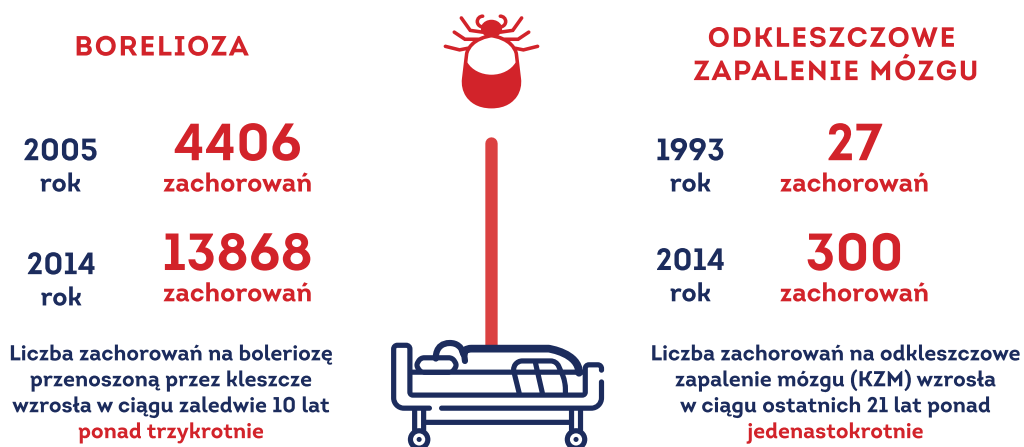
14 http://samorząd.pap.pl/depesze/wiadomosci_centralne/179918/Miasta-z-klimatem--Najwieksze-miasta-zdiagnozowaly-zjawiska-klimatyczne-zagrazajace-ich-mieszkancom

opadów. Zbyt niski poziom wody w rzekach powoduje problemy z chłodzeniem elektrowni węglowych, przez co mogą działać mniej wydajnie lub być wyłączane. W efekcie może nastąpić przerwa w dostawie prądu lub jej ograniczenie tzw. niedobór energii.

Upały to także gorsza jakość powietrza. W miastach w słoneczne dni, przy wysokiej temperaturze, zanieczyszczenia pochodzące głównie z transportu mogą wchodzić w reakcje ze światłem, co prowadzi do powstania silnych utleniaczy, jak ozon czy aldehydy. W Warszawie ekstremalne upały powodują nie tylko niedobory energii czy spadek jakości powietrza, są też przyczyną wzrostu śmiertelności mieszkańców aż o 17%. Oznacza to mniej więcej pięć dodatkowych zgonów dziennie¹⁵!

Jednak to nie wszystko. Dużym zagrożeniem dla zdrowia w Polsce jest rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych przenoszonych przez owady lub gryzonie, czyli tzw. wektory. Coraz łagodniejsze warunki klimatyczne przyczyniają się do wzrostu ich populacji, poszerzania terytorium ich występowania oraz łatwiejszego dostosowywania się do zmieniających się pór roku. Dynamicznie rośnie liczba kleszczy, które są nosicielami m.in. boreliozy i wywołują odkleszczowe zapalenie mózgu.

Wzrost przypadków chorób zakaźnych przenoszonych przez owady

Źródło: http://rcin.org.pl/Content/60110/WA51_79962_r2015_Wplyw-klimatu-na-sta.pdf, s. 56.

Każde polskie miasto mierzy się ze specyficznymi dla swojej struktury i uwarunkowań zagrożeniami klimatycznymi. Przykładowo, w ramach projektu AdaptCity, Warszawa stworzyła interaktywną mapę ryzyk związanych z ociepleniem klimatu, aby lepiej radzić sobie z negatywnymi skutkami tego procesu¹⁶. Rosnące temperatury (w okresie 1951-2010 zaobserwowana różnica wyniosła 1,2°C) czy ulewne deszcze (zwiększone w tym czasie o 10-15%), jak również coraz częstsze podtopienia, powodzie czy niedobory wody zagrażają bezpieczeństwu mieszkańców, sytuacji mieszkaniowej i infrastrukturze. Dla przykładu straty powodziowe na przestrzeni półwiecza wzrosły ponad dziesięciokrotnie – z 1205 milionów złotych w 1960 roku do 13000 milionów w 2010 roku¹⁷.

¹⁵ http://konsultacje.um.warszawa.pl/sites/konsultacje.um.warszawa.pl/files/warszawska_strategia_adaptacji_zalozenia_bin.doc, s. 14.

¹⁶ <http://www.mapa.um.warszawa.pl/mapaApp1/mapa?service=adaptcity>

¹⁷ <http://klimat.imgw.pl/wp-content/uploads/2013/01/tom3.pdf>, r. VI, s. 16.

3 MIT: Ochronę klimatu można zostawić na później, to nic pilnego

MIT:

„Już w następnej kadencji Parlamentu Europejskiego przebiję się sposób myślenia Amerykanów: najpierw zadbajmy o konkurencyjność gospodarki, klimatem zajmiemy się potem” – twierdzi prof. Jerzy Buzek, honorowy przewodniczący Rady Europejskiego Kongresu Gospodarczego¹⁸.

FAKTY:

W wypowiedziach polityków wybrzmiewa co jakiś czas pogląd, że ochrona klimatu może poczekać. Nic bardziej mylnego. Naukowcy alarmują, że mamy coraz mniej czasu, aby ograniczyć wzrost średniej temperatury globalnej znacznie poniżej 2°C, a najlepiej do 1.5°C. Po przekroczeniu tej granicy skutki będą wręcz katastrofalne dla nas wszystkich i zachwieją podstawami naszej cywilizacji.

Do 2100 roku poziom mórz może się podnieść nawet o 90 cm, co będzie groziło zalaniem terenów zamieszkałych przez połowę populacji świata^{19,20}. W tym czasie liczba zgonów w samej Europie spowodowanych falami upałów może wzrosnąć aż pięćdziesięciokrotnie z około 3 000 do ponad 150 000²¹. W latach 1981-2010 gwałtowne zjawiska pogodowe dotyczyły zaledwie 5% populacji naszego kontynentu. Pod koniec wieku klęski żywiołowe mogą osiągnąć co najmniej 2/3 Europejczyków, zagrażając ich życiu i zdrowiu²².

Susze, ulewę, porywiste wiatry, gradobicia i intensywne burze już teraz stają się plagą dla rolnictwa. W czerwcu 2016 roku gwałtowne zjawiska pogodowe doprowadziły w niektórych regionach Polski do całkowitego zniszczenia upraw, co wpłynęło na ceny produktów spożywczych. Szacuje się, że do 2030 roku poziom światowej produkcji żywności może obniżyć się o 10%, a w kolejnym dwudziestoleciu spadnie o ponad 20%²³.

18 https://www.wnp.pl/eec/jerzy-buzek-najpierw-gospodarka-klimat-potem,224364_1_0_0.html

19 <https://www.livescience.com/37057-global-warming-effects.html>

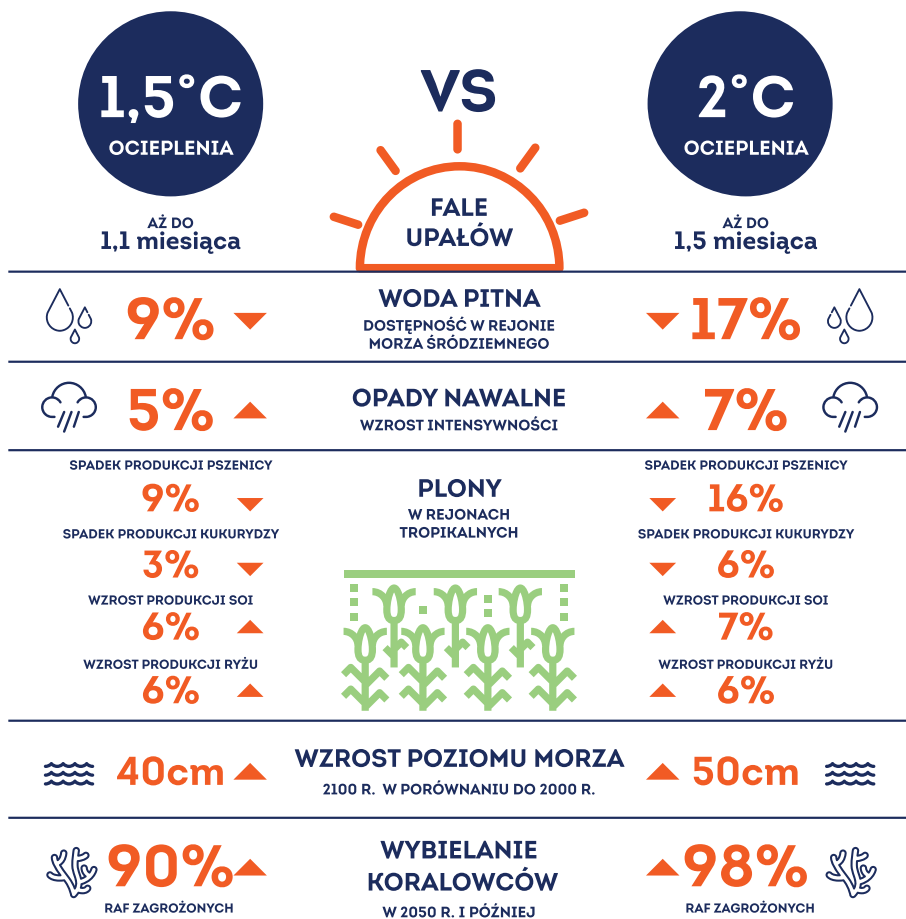
20 <http://ipcc.ch/pdf/reports-nonUN-translations/polish/ar5-wg1-spm.pdf>, s. 24.

21 [https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(17\)30082-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(17)30082-7/fulltext) (findings)

22 Tamże.

23 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/conferences/food2030_2016/03.presentation_joachim_von_braun_panel2_food2030.pdf, s. 5.

Porównanie skutków wzrostu średniej temperatury globalnej o 1.5°C oraz 2°C

Źródło: <http://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/1-5-czy-2-stopnie-co-to-w-ogole-za-roznica-191>, sporządzone na podstawie danych Carbon Brief: <https://www.carbonbrief.org/scientists-compare-climate-change-impacts-at-1-5c-and-2c>.

Ponadto, dalsze odkładanie niezbędnych działań na rzecz ochrony klimatu przyczyni się do wzrostu ich kosztów. Przy zaledwie dziesięcioletnim opóźnieniu zwiększą się one o 40%²⁴.

Zmiana klimatu wpływa nie tylko na człowieka, przyczynia się również do masowego wymierania gatunków roślin i zwierząt. W ciągu ostatnich 100 lat zniknęło ponad 200 gatunków kręgowców. Naukowcy nazywają to szóstym wielkim wymieraniem. Brak natychmiastowych działań, które spowolnią ocieplenie klimatu, dramatycznie wpłynie na bioróżnorodność. W ciągu najbliższych 50 lat wymrze 15-37% gatunków zwierząt²⁵. Natomiast obszar występowania ponad 60% roślin i 40% zwierząt zmniejszy się o połowę do 2080 roku^{26,27}. Trudno w pełni przewidzieć katastrofalne skutki tak poważnej utraty bioróżnorodności, ale niewątpliwie będzie ona miała także konsekwencje gospodarcze.

24 <https://voxeu.org/article/cost-delaying-action-stem-climate-change-meta-analysis> (conclusions)

25 https://issuu.com/pnrwi/docs/sk_wplyw_zmian_dudek, s. 16.

26 <https://www.nature.com/articles/nclimate1887>

27 <https://www.livescience.com/37057-global-warming-effects.html>

4 MIT: Polski nie stać na realizację polityki klimatycznej

MIT:

„Odnośnie polityki klimatycznej: ograniczenia emisji CO₂ czynią poważne szkody polskiej ekonomii, ponieważ nasza energia oparta jest na węglu. Nie stać nas na to, aby być zacofanym krajem z czystym powietrzem. (...) Unia Europejska powinna ustanowić łagodniejsze wymogi w duchu europejskiej solidarności” – Witold Waszczykowski, minister spraw zagranicznych w latach 2015-2018, w wywiadzie udzielonym serwisowi Spiegel Online²⁸.

FAKTY:

Szukając odpowiedzi na pytanie, na co Polskę stać, a na co nie, warto przede wszystkim zastanowić się nad kosztami, jakie generuje obecna energetyka oparta na węglu. Całkowite wsparcie dla górnictwa i elektroenergetyki węglowej od 1990 roku sięgnęło niemal 230 miliardów złotych. Średnio daje to 8,5 miliardów złotych rocznie, przy czym wynik w 2016 roku to 9,2 miliardów złotych.

Najbardziej kosztownymi działaniami w całym analizowanym okresie było umarzanie długów w wysokości 24 miliardów złotych oraz dotacje – 22 miliardów złotych²⁹. Kwoty te nie uwzględniają tzw. kosztów zewnętrznych, czyli strat nierekompensowanych przez elektrownie, a ponoszonych przez społeczeństwo, związanych głównie z problemami zdrowotnymi obywateli. W 2016 roku te straty wyniosły około 31 miliardów złotych³⁰. Warto podkreślić, że wszystkie wymienione powyżej koszty dotyczą właściwie tylko jednego, najbardziej emisyjnego sektora gospodarki w Polsce.

28 *We Want Our Concerns to Be Taken Seriously*, Jan Puhl, [spiegel.de](http://www.spiegel.de/international/europe/poland-foreign-minister-waszczykowski-interview-a-1140629.html), <http://www.spiegel.de/international/europe/poland-foreign-minister-waszczykowski-interview-a-1140629.html> [opublikowany 28.03.2017 r.]

29 <http://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2017/09/UKRYTY-RACHUNEK-raport-internet.pdf>, s. 7.

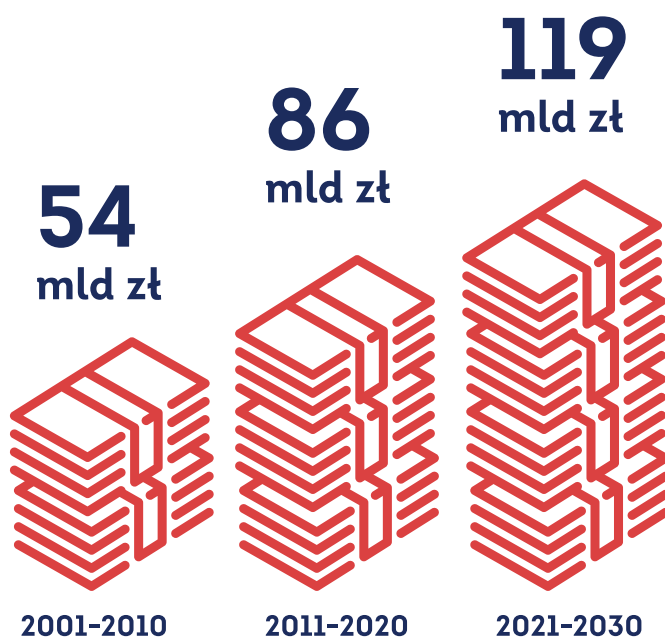
30 Tamże.

Jednocześnie większość działań na rzecz ochrony klimatu generuje „współkorzyści”. Przykładowo, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych przyczynia się do zmniejszenia ilości innych zanieczyszczeń niebezpiecznych dla zdrowia ludzi (pyły zawieszone, benzo[a]piren etc.) w powietrzu, którym oddychamy.

W dalszej perspektywie ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w Polsce przyniesie znacznie więcej korzyści niż strat. Przewiduje się, że działania niskoemisyjne przyczynią się do wzrostu poziomu PKB o 0,5% w 2030 roku i o ponad 1% w roku 2050. Jeśli transformacji energetycznej towarzyszyć będzie wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań, to ten pozytywny trend będzie jeszcze silniejszy, a polski PKB w 2050 roku zwiększy się o 3,5%³¹.

Ponadto, warto też pamiętać o potencjalnych kosztach, jakie Polska będzie zmuszona ponieść, jeżeli nie podejmie odpowiednich działań służących redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz przygotowaniu na nowe zagrożenia. Zgodnie z rządowym „Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020” straty wywołane skutkami zmiany klimatu w latach 2001-2010 wyniosły około 54 miliardów złotych. Jeśli nie podejmiemy koniecznych działań, w latach 2011-2020 mogą sięgnąć około 86 miliardów złotych, a w latach 2021-2030 nawet 119 miliardów złotych³². Ponieważ plan był przygotowany w 2013 roku, można przypuszczać, że teraz te szacunki byłyby wyższe.

STRATY NA SKUTEK ZMIANY KLIMATU W POLSCE

Źródło: https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/SPA_2020.pdf

31 http://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2016/03/NP_2050_CALOSC_internet_2wise.pdf, s. 11.

32 https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/SPA_2020.pdf, s. 7.

5 MIT: Odchodzenie od węgla jest dla Polski za trudne i niekorzystne gospodarczo

MIT:

„Węgiel na pewno jest polskim bogactwem narodowym, zapewnia nam bezpieczeństwo energetyczne. Uważam, że spełnienie unijnej polityki klimatycznej w zakresie w ogóle odejścia od węgla do roku 2050 jest niemożliwe z punktu widzenia gospodarki polskiej. Trzeba uzyskiwać energię z innych źródeł i wykorzystywać węgiel w sposób możliwie najbardziej proekologiczny” – mówił Witold Słowik, wiceminister środowiska, przedstawiając główne założenia Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju³³.

FAKTY

Często można się spotkać z komentarzami, że odejście od węgla w Polsce jest nie tylko niekorzystne, ale wręcz niemożliwe – zwłaszcza dla Śląska. Choć górnictwo węgla zbudowało potęgę przemysłową tego regionu, to od lat przyczynia się tam do hamowania nowoczesnej modernizacji.

Wkład górnictwa do badań i rozwoju skurczył się do symbolicznych rozmiarów. Według GUS w latach 2005-2015 nakłady na działalność innowacyjną w województwie śląskim wzrosły do 3,4 miliardów złotych, czyli aż o 1/3. Przetwórstwo przemysłowe zainwestowało w 2015 roku 3 miliardów złotych, a górnictwo przeznaczyło na ten cel zaledwie 0,01 miliardów złotych.

Jednak to nie wszystko. Wydobycie węgla i zatrudnienie w górnictwie na Śląsku są najniższe od 50 lat, wartość PKB regionu najwyższa w historii, a bezrobocie najmniejsze od 26 lat. W wielu firmach brakuje rąk do pracy. Bezrobocie w Katowicach w 2016 roku wyniosło zaledwie 2,6% wobec 7% w całym kraju.

Chociaż górnictwo generuje jedynie dziesiątą część przychodów całego śląskiego przemysłu, to zatrudnia co czwartego pracownika. Paradoksalnie ograniczenie zatrudnienia w kopalniach w średnim i długim okresie przyspieszy rozwój regionu. Każdy zatrudniony w górnictwie generuje dwukrotnie mniejszą wartość PKB, niż gdyby pracował w innej gałęzi przemysłu. Potrzebny jest jednak solidny, kompleksowy program, przygotowany we współpracy ze wszystkimi aktorami proponowanych zmian, który ułatwiłby górnikom zmianę miejsca zatrudnienia, skorzystanie ze szkoleń i uzyskanie dodatkowych uprawnień. Ponadto, utrzymując duży udział produkcji energii z węgla, trzeba się przygotować, że nie będzie to polski węgiel. Po 2030 roku zostaną wyczerpane istniejące kopalnie węgla brunatnego,

³³ https://inzynieria.com/wpis-branzy/analizy_i_komentarze/8/47718,odejscie-od-węgla-w-polskich-realiach-jest-niemozliwe

a otwarcie nowych jest mało prawdopodobne. Wydobycie węgla kamiennego będzie spadać na skutek wyczerpywania się złóż. W scenariuszu węglowym w 2050 roku od 45% do 70% paliw będzie pochodzić z importu, co zagraża bezpieczeństwu energetycznemu Polski. Najmniejszą zależność od importu daje stopniowe odchodzenie od energetyki węglowej przy jednoczesnym wzroście udziału produkcji energii z OZE do 73%³⁴.

Koszty obu scenariuszy, czyli pozostania przy węglu oraz postawienia na OZE do 2050 roku, są podobne i wahają się w przedziale 529-556 miliardów euro. Wariant odnawialny oznacza niższe ceny energii elektrycznej w porównaniu z scenariuszem węglowym – od 2 do 9 euro/MWh³⁵.

Jednak co najważniejsze, oba scenariusze różnią się znacznie pod względem poziomu redukcji emisji CO₂. Dzięki przejściu na OZE Polska może ograniczyć emisje nawet o 84% do 2050 roku, pozostając przy „czarnym złocie” zmniejszymy je zaledwie o 7% względem 2005 roku³⁶.

Odchodzenie od węgla generuje wiele korzyści dla całego regionu. Przyczyni się do wzrostu innowacyjności i zwiększenia przewagi konkurencyjnej, rozwinięcia innych gałęzi przemysłu, co pociągnie za sobą stworzenie nowych miejsc pracy. Jednak co najważniejsze poprawi jakość życia i zdrowie mieszkańców.

34 http://forum-energii.eu/files/file_add/file_add-78.pdf, s. 5.

35 Tamże.

36 Tamże.

6 MIT: Nie musimy redukować emisji gazów cieplarnianych. Wystarczy, że będziemy zwiększać pochłanianie CO₂ przez lasy

MIT:

„Dzięki koncepcji leśnych gospodarstw węglowych możemy uzyskać postulowaną przez porozumienie paryskie neutralność klimatyczną” – powiedział prof. Jan Szyszko. Resort środowiska podał, że „zmniejszanie koncentracji dwutlenku węgla poprzez jego pochłanianie przez lasy i glebę to polska propozycja w związku z realizacją porozumienia paryskiego”³⁷.

FAKTY:

Polska emituje około 400 milionów ton CO₂ rocznie³⁸. Z czego za prawie połowę odpowiedzialne są sektory objęte systemem handlu emisjami (ETS) – energetyka, przemysł i lotnictwo³⁹. By zneutralizować roczne emisje Elektrowni Bełchatów, należałoby posadzić ponad 1 200 tysięcy hektarów lasu sosnowego i utrzymać go przez kilkadziesiąt lat. To aż 4% powierzchni Polski⁴⁰. Jeden hektar lasu „w sile wieku” pochłania od 1 do 35 ton CO₂ na rok (zależnie od regionu oraz gatunku drzew)⁴¹.

Z danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) wynika, że w latach 1988-2012 wielkość pochłaniania CO₂ przez sektor leśny w Polsce wahała się od około 5 milionów ton CO₂/rok do prawie 70 milionów ton CO₂/rok. Stanowiło to jedynie od 1,7 do 25% całkowitej emisji krajowej⁴².

Przeprowadzone badania wskazują, że aby wchłonąć 1 milion ton CO₂ niezbędnych jest około 170 tysięcy hektarów lasów prywatnych lub 260 tysięcy hektarów lasów państwowych⁴³. Nawet obsadzenie całej Polski lasem nie zneutralizuje rocznych emisji CO₂ naszego kraju. Potrzebna byłaby powierzchnia 2-3 razy większa.

37 <https://www.tvp.info/34741858/szyszko-musimy-ograniczyc-koncentracje-co2-w-atmosferze>

38 http://www.kobize.pl/uploads/materialy/Inwentaryzacje_krajowe/2014/NIR-2014-PL-v1.3.pdf

39 <https://www.pl.clientearth.org/ciagnie-weglowe-wilki-lasu>

40 Tamże.

41 <http://naukaoklimacie.pl/fakty-i-mity/mit-by-zwalczyc-globalne-ocieplenie-wystarczy-sadzić-wiecej-drzew-109>

42 Karaczun Z., *Rola polskich lasów w polityce klimatycznej*, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki, Warszawa 2016.

43 Tamże.

Ile hektarów lasu jest potrzebnych, aby zneutralizować całą emisję CO₂ Polski?

Lasy prywatne

obszar odpowiadający 2,17 powierzchni Polski

albo
68
milionów ha

Lasy państwowe

obszar odpowiadający 3,3 powierzchni Polski

albo
104
miliony ha

Realnie można uznać, że udział lasów w realizacji zobowiązań Polski w zakresie polityki klimatycznej może wynieść maksymalnie 15-20%. Jest to niewystarczające, aby wypełnić zobowiązania Polski wynikające z pakietu energetyczno-klimatycznego UE na 2030 rok, a tym bardziej porozumienia paryskiego.

Lasy nie tylko wiążą CO₂, ale także go emitują. Zarówno w normalnych procesach życiowych (oddychanie, naturalne pożary, rozkład materii organicznej), jak i przez działalność człowieka – zwłaszcza wylesianie. Ocenia się, że w latach 1750-2011 całkowita emisja CO₂ ze spalania paliw kopalnych i produkcji cementu spowodowała wprowadzenie do atmosfery 375 miliardów ton CO₂ (345-405 miliardów ton). W tym samym czasie emisja spowodowana wylesianiem i gospodarką gruntami wyniosła aż 180 miliardów ton CO₂⁴⁴. Jak wskazują dane zbierane w ramach Global Carbon Project⁴⁵, samo zatrzymanie wylesiania spowodowałoby zauważalne zmniejszenie emisji CO₂ do atmosfery o około 10%⁴⁶. Niestety nie rozwiązałoby to problemu pozostałych 90% emisji.

Lasy są kluczowym elementem w stabilizacji klimatu, ale nie da się nimi zwalczać takiej ilości CO₂, jaką produkuje człowiek. Samo pochłanianie nie jest wystarczające do powstrzymania zmiany klimatu. Konieczna jest także redukcja emisji we wszystkich sektorach gospodarki. Tylko dzięki kompleksowym działaniom będzie możliwe ograniczenie ocieplenia klimatu.

44 http://www.climatechange2013.org/images/report/WG1AR5_SummaryVolume_FINAL.pdf, s. 27.

45 <http://www.globalcarbonproject.org>

46 <http://naukaoklimacie.pl/fakty-i-mity/mit-by-zwalczyc-globalne-ocieplenie-wystarczy-sadzc-wiecej-drzew-109?t=2>

7 MIT: Międzynarodowa polityka klimatyczna jest zbędna. Każdy kraj może sam ograniczać wpływ na klimat w wybrany przez siebie sposób

MIT:

„Polityka klimatyczna ONZ jest błędna. Globalne ocieplenie to fikcja”
– podaje portal Fronda.pl⁴⁷

FAKTY:

Zmiana klimatu ma charakter globalny, dlatego niezbędna jest ścisła współpraca wszystkich państw, aby zminimalizować jej negatywne skutki⁴⁸. Z punktu widzenia ochrony klimatu nie ma znaczenia, w jakiej części świata następuje emisja gazów cieplarnianych, efekt jest ten sam.

Ponadto, należy pamiętać, że emisje nie zatrzymują się na granicach państw. W wyniku spalania węgla w elektrowniach do atmosfery dostają się także inne groźne dla zdrowia człowieka zanieczyszczenia, jak np. pyły zawieszone (PM10), stanowiące część składową popiołów oraz sadzy. Choć tlenki azotu pozostają w atmosferze przez około cztery dni, udowodniono, że te wyemitowane przez elektrownie w RPA docierają nawet do Australii, a więc przemieszczają się przez Ocean Indyjski⁴⁹. Jedni brudzą i trują, a płacimy za to wszyscy własnym zdrowiem.

Międzynarodowe porozumienia, jak np. Protokół z Kyoto i porozumienie paryskie wprowadzają mechanizm monitorowania i kontroli realizacji zobowiązań poszczególnych państw, co gwarantuje transparentność działań. Dzięki takim rozwiązaniom można łatwo sprawdzić, kto nie wywiązuje się ze swoich zapewnień redukcji emisji gazów cieplarnianych i zainterweniować⁵⁰.

Uzgodnienia na poziomie międzynarodowym są niezbędne do usprawnienia działań, zapewnienia przepływu wiedzy, doświadczeń, dobrych praktyk i rozwiązań technologicznych. Dzięki nim kraje słabiej rozwinięte mają szansę dużo szybciej ograniczyć swój negatywny wpływ na klimat

47 <http://www.frondda.pl/a/polityka-klimatyczna-onz-jest-bledna-globalne-ocieplenie-to-fikcja,31948.html>

48 http://eeas.europa.eu/archives/delegations/australia/documents/eu_australia/eu_insight_climate_change2009_en.pdf
– ogólna wymowa artykułu.

49 http://healpolska.pl/wp-content/uploads/2014/10/nieplacony_rachunek_jak_energetyka_weglowa_niszczy_nasze_zdrowie_full_report_final.pdf, s. 21.

50 http://www.ciel.org/wp-content/uploads/2015/03/Wang_Wiser.pdf. Mechanizm kontrolny obejmuje przede wszystkim kraje rozwinięte i dotyczy zarówno obowiązku corocznej inwentaryzacji emisji, jak i sporządzania oraz przekazywania do Sekretariatu UNFCCC raportów z realizacji postanowień Konwencji. Raporty te są następnie weryfikowane: pod względem technicznym i spełnienia wymagań formalnych przez ekspertów Sekretariatu UNFCCC. W drugim etapie, w wybranych krajach przeprowadzana jest dogłębna analiza prawdziwości raportu: powoływana jest międzynarodowa grupa ekspertów, która analizuje i weryfikuje zapisy raportów. Również porozumienie paryskie wprowadza mechanizmy kontroli: to przeglądy, które będą od 2023 roku co 4 lata.

i dostosować się do zachodzących zmian niż bez żadnego wsparcia. Co najmniej części związanych z tym zadań po prostu nie byłyby w stanie przeprowadzić samodzielnie w czasie, w którym powinny być wykonane. Koszty niezbędnej adaptacji w tych państwach szacowane są na 71 miliardów dolarów⁵¹.

Dobrze ukształtowana polityka klimatyczna może też obniżyć globalne koszty ochrony klimatu. Przykładem są mechanizmy elastyczne z Protokołu z Kioto: mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism, CDM), wspólne wdrożenia (Joint Implementation, JI) oraz handel emisjami (Emission Trading, ET)⁵². Mimo że mają one wady, zastosowanie tych systemów zmniejszyło wydatki związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych⁵³.

Globalizacja doprowadziła do tego, że obecnie **żadne państwo nie jest „samotną wyspą”**, a jego gospodarka nie działa w próżni. Wszystko funkcjonuje na zasadzie systemu naczyń połączonych. Odpowiednie ukształtowanie międzynarodowej polityki klimatycznej powinno uniemożliwić poszczególnym krajom wykorzystywanie przewag konkurencyjnych, jakie mogłyby im przynieść brak działań na rzecz ochrony klimatu⁵⁴. Zobowiązania podjęte na szczeblu międzynarodowym stanowią także bardzo jasny sygnał dla całego sektora gospodarczego, że powinien rozwijać się w kierunku niskoemisyjnym.

Światowe Forum Ekonomiczne wskazuje, że rządy powinny współpracować z biznesem⁵⁵. Międzynarodowe negocjacje tworzą przestrzeń dla zaangażowania w ochronę klimatu wszystkich zainteresowanych stron. Dzięki temu na całym świecie realizowanych jest wiele inwestycji w tym kierunku. Ich wartość w 2016 roku wyniosła aż 383 miliardów dolarów. Powstają całe nowe branże oraz tworzone są zielone miejsca pracy⁵⁶.

Ponadto, gdyby każdy kraj w kwestii ochrony klimatu działał na własną rękę, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych nie byłoby skuteczne i możliwe w wielu obszarach, takich jak transport międzynarodowy lotniczy i morski. Tego rodzaju kwestii nie można uregulować na poziomie krajowym. Nawet jeśli niedotrzymanie międzynarodowej umowy nie wiąże się z konsekwencjami prawnymi w postaci np. kar finansowych, to samo upublicznianie informacji daje społeczeństwu na całym świecie narzędzia do wywierania presji na rządy. Podważa też często pozycję danego państwa, nierealizującego swoich zobowiązań, na forum międzynarodowym. To może przekładać się na możliwości współpracy tego państwa z innymi w ważnych dla niego obszarach, np. podpisywania korzystnych umów handlowych, współpracy odnośnie rozwoju nauki itd.

51 <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2435614/Torvanger%202017%2002%20web.pdf?sequence=1>, s. 15 (tabela).

52 <https://unfccc.int/resource/docs/publications/mechanisms.pdf>, s. 3.

53 <ftp://ftp.ecn.nl/pub/www/library/report/2000/c00026.pdf>, s. 34–36. Korzyści z CDM w <file:///C:/Users/Dell/Downloads/2686-9311-1-PB.pdf>, s. 4.

54 <https://www.oecd.org/sd-roundtable/papersandpublications/Reframing%20Climate%20and%20Competitiveness.pdf>, s. 6 i 7 – zwłaszcza punkty 2 i 7.

55 <https://www.weforum.org/agenda/2017/11/governments-alone-cannot-halt-climate-change-what-can-private-sector-do>

56 <https://climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2017/10/2017-Global-Landscape-of-Climate-Finance.pdf>, s. 3. Dużo informacji na ten temat także na: https://www.pism.pl/files/?id_plik=19962

8 MIT: Powinniśmy zablokować unijną politykę klimatyczną, ponieważ narzuca konkretne cele do realizacji. Zobowiązania na poziomie międzynarodowym są dla nas bardziej korzystne

MIT:

„Polska może zablokować decyzję UE ws. negocjowanego od miesiący pakietu klimatyczno-energetycznego” - zapowiedział wicepremier, minister gospodarki Janusz Piechociński⁵⁷.

FAKTY:

Ochrona klimatu jest integralną częścią polityki unijnej, co jednoznacznie potwierdza artykuł 191 Traktatu z Lizbony, stanowiącego prawo pierwotne, o najwyższej wadze w porządku prawnym UE. Wprowadza on obowiązek przeciwdziałania zmianie klimatu jako cel polityki ekologicznej UE⁵⁸.

Na podstawie tego przepisu przyjęto szereg szczegółowych aktów prawnych. Część z nich ma formę rozporządzeń i obowiązuje bezpośrednio. Oznacza to, że wchodzi w życie jednocześnie we wszystkich krajach Unii Europejskiej, a państwa członkowskie nie mogą ich różnie interpretować, tylko muszą dostosowywać do nich krajowe przepisy. Wiele kluczowych dla ochrony klimatu obszarów jest też regulowane za pomocą dyrektyw, wiążących w zakresie rezultatów, które mają być osiągnięte. W przypadku tych aktów prawnych poszczególne państwa mają pewną swobodę co do formy i środków implementacji, ale też muszą dostosować krajowe prawo, by osiągnąć wskazane w nich cele.

Wszystkie te przepisy są przyjmowane wspólnie, w procesie regulacyjnym, który daje każdemu z państw członkowskich, także Polsce, możliwość wpływu na nie. Są jednak efektem uzgodnień i kompromisów. Zdecydowana większość unijnych rządów jest przekonana o konieczności ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Nie powinniśmy się więc spodziewać, że w przewidywalnej przyszłości nasze zobowiązania w tym zakresie w jakiś magiczny sposób przestaną nas obowiązywać. Nie uda nam się przekonać reszty UE, że są one niepotrzebne. W większości krajów Europy politycy i społeczeństwo są bardzo świadomi tego, jak wiele korzyści niesie ze sobą przestawianie się na gospodarkę niskoemisyjną i nie zamierzają z tego rezygnować.

⁵⁷ <https://www.forbes.pl/wiadomosci/piechocinski-polska-moze-zablokowac-unijny-pakiet-klimatyczny/n8wlcprz>

⁵⁸ <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-3-union-policies-and-internal-actions/title-xx-environment-climate-change/479-article-191.html>

W ostatnich latach Polska próbowała kilkakrotnie blokować rozwój polityki klimatycznej UE. Działania tego rodzaju mogły odsunąć nieco w czasie przyjęcie przez Unię Europejską nowych ram polityki klimatycznej po 2020 roku, natomiast nie miało to żadnego wpływu na zmianę kursu UE w tym zakresie. Co więcej, nawet biznes uznaje, że blokowanie rozwoju polityki klimatycznej UE jest strategią nieskuteczną. Przedsiębiorcy stwierdzają, że lepiej byłoby wybrać obszary istotne z punktu widzenia polskiej gospodarki oraz wynegocjować rozwiązania korzystne dla naszego kraju⁵⁹.

Blokowanie rozwoju europejskiej polityki klimatycznej może spowodować, że Polska otrzyma mniej funduszy UE. Środki te są nam potrzebne między innymi do tego, by sprawnie i w sposób sprawiedliwy społecznie przeprowadzić transformację energetyczną. Bez nich trudniej będzie się nam przygotować na rosnące ryzyka związane ze skutkami zmiany klimatu, a więc przeprowadzić niezbędne działania adaptacyjne.

Warto pamiętać, że około 20% wszystkich programów UE jest przeznaczone właśnie na wsparcie polityki klimatycznej. Przykładowo, jedno z działań programu UE LIFE zakłada budżet rządu 864 milionów euro na ten cel. Unia Europejska zamierza przeznaczyć do końca dekady 9 miliardów euro na wsparcie wdrażania postanowień porozumienia paryskiego⁶⁰.

Unia Europejska w trakcie negocjacji międzynarodowych nad porozumieniem paryskim zdecydowała się przedstawić wspólny cel redukcyjny. Dlatego teraz nasze zobowiązania wobec innych państw świata spoza UE, są tożsame z tymi, które przyjęliśmy wewnętrznie. Jednak oczekiwania wobec Unii, która chce być liderem światowej polityki klimatycznej, są jeszcze większe. W ocenie ekspertów, a także rządów co najmniej części państw rozwijających się, nasz wkład w globalny wysiłek powinien być bardziej ambitny⁶¹. Zróżnicowanie poziomu rozwoju, historycznej odpowiedzialności, możliwości działania oraz wrażliwości na skutki zmiany klimatu oznacza, że na państwach rozwiniętych ciąży dużo większa odpowiedzialność nie tylko za ograniczanie emisji u siebie, ale także za wsparcie tych krajów, które same nie dadzą sobie rady w walce ze zmianą klimatu.

59 http://konfederacjalewiatan.pl/aktualnosci/2014/32/_files/2014_09/Polityka_2030_PRZE_AMUJ_C_IMPAS_FINAL.pdf, s. 10.

60 <https://www.theguardian.com/environment/2017/dec/12/eu-announces-9bn-in-funding-for-climate-action>

61 <https://climateactiontracker.org/countries/eu/>

9 MIT: Polska odpowiada za 1% globalnych emisji, jej działania na rzecz ochrony klimatu mało znaczą, więc nie musi nic robić

MIT:

„Nasz rząd wycina albo pozwala wycinać drzewa, planuje budowę nowych elektrociepłowni węglowych i słowo „dekarbonizacja” uważa za herezję. Ale Polska odpowiada jedynie za 1 proc. światowych emisji CO₂. Kluczowe jest to, co będzie się działo w państwach wytyczających trendy i odpowiada-
jących za ponad połowę światowych emisji gazów cieplarnianych – Chinach, USA, Unii Europejskiej i Indiach – „Gazeta Wyborcza”⁶².

FAKTY:

Polska jest stroną Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmiany Klimatu (UNFCCC), której podstawowym celem jest według art. 2: „doprowadzenie, zgodnie z właściwymi postanowieniami konwencji, do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny”. Dlatego – niezależnie od wielkości swojego udziału w globalnej emisji – musi podejmować działania uzgodnione na poziomie międzynarodowym⁶³.

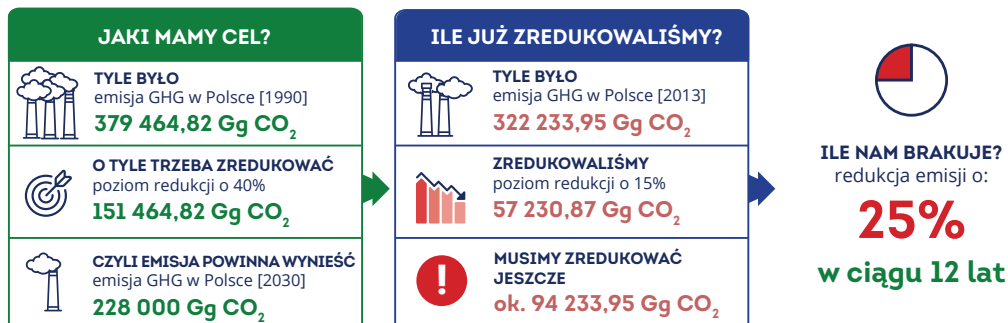
UNFCCC to jedyne forum, w ramach którego prawo do głosu i do obrony swoich obywateli ma większość państw świata, nie tylko najsilniejsi. Przedstawiciele krajów najsłabiej rozwiniętych i najbardziej narażonych na skutki zmiany klimatu mogą być wysłuchani, a ich opinie mogą zostać uwzględnione. Gdyby tylko kilka państw decydowało o światowej polityce klimatycznej, to najprawdopodobniej Polska też byłaby z tych ustaleń wykluczona, a jednocześnie musiałaby ponosić konsekwencje jak inni.

Ponadto, nasz kraj ratyfikował porozumienie paryskie, czyli jest zobowiązany do realizacji jego postanowień, które zakładają ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej znacznie poniżej 2°C, a nawet zatrzymanie go na poziomie 1,5°C. Wszystkie państwa, będące stronami porozumienia, przyjęły i przedstawiły na forum międzynarodowym swoje cele redukcji emisji gazów cieplarnianych. Polska, jako kraj rozwinięty, należący do Unii Europejskiej, wspólnie z pozostałymi państwami członkowskimi UE, zobowiązała się do zmniejszenia emisji o 40% do 2030 roku w porównaniu z rokiem 1990⁶⁴.

62 <http://wyborcza.pl/7,75400,22021642,globalne-ocieplenie-okno-zamknie-sie-za-trzy-lata.html>

63 https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/srodowisko/Ramowa_Konwencja_Narodow_Zjednoczonych_w_sprawie_zmian_klimatu.pdf, s. 3.

64 <http://www4.unfccc.int/ndcregistry/PublishedDocuments/European%20Union%20First/LV-03-06-EU%20INDC.pdf>, s. 1.

Powinniśmy zredukować emisje o blisko 100 milionów ton CO₂ w ciągu najbliższych 12 lat. Czy to dużo? Sama Elektrownia Bełchatów, uznawana za największego truciciela w Europie, produkuje rocznie aż 37 milionów ton CO₂⁶⁵. Dlatego pomimo niewielkiego udziału w skali globalnej, działania Polski mają duże znaczenie w regionie, wpływając na jakość życia i zdrowie mieszkańców.

Naukowcy podkreślają, że zamiast osłabiać działania na rzecz ochrony klimatu, trzeba je wzmacniać. Co prawda, kluczowa jest intensyfikacja działań przez największych emitentów, jak USA i Chiny. Oba te państwa są w czołówce krajów, które najwięcej inwestują w OZE. W 2017 roku Chiny przeznaczyły na rozwój odnawialnych źródeł ponad 126 miliardów dolarów, czyli 30% więcej niż w roku poprzednim. Na drugim miejscu pod względem inwestycji w OZE w 2017 roku znalazły się Stany Zjednoczone, przeznaczając na ten cel aż 40,5 miliarda dolarów⁶⁶. Jednak w kwestii ochrony klimatu nie można ograniczać się do działań największych emitentów. Każdy procent się liczy. Cele redukcji emisji gazów cieplarnianych trzeba podnieść wszędzie, także w Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę to, jakie są możliwości w Europie i za jaki poziom emisji historycznie odpowiada, wcale nie jest ona jakimś wybitnym liderem. Obecne cele są oceniane przez ekspertów jako niewystarczające⁶⁷. Tymczasem, decyzje polityczne polskich rządów w tym obszarze i niekonstruktywne działania podejmowane na forum UE mają negatywny wpływ na stanowiska Unii w negocjacjach międzynarodowych. Może się to przełożyć na zmniejszenie wiarygodności całej wspólnoty oraz nieść za sobą również poważne konsekwencje dla skuteczności porozumienia paryskiego. Przecież bez zaufania między stronami jego wdrażanie nie zakończy się sukcesem.

Ochrona klimatu ma również wymiar etyczny, o czym wspomina Papież Franciszek. W swojej encyklice *Laudato Si'*⁶⁸ Ojciec Święty zaznacza, że: „zmiany klimatyczne są problemem globalnym, z poważnymi następstwami ekologicznymi, społecznymi, ekonomicznymi, politycznymi i dotyczącymi podziału dochodów i stanowią jedno z największych wyzwań dla ludzkości” (25). **„Klimat jest dobrem wspólnym, wszystkich i dla wszystkich”** (23), a jego pogorszenie ma najcięższy wpływ na ubogich. „Brak reakcji wobec tych dramatów naszych braci i siostr jest oznaką utraty owego poczucia odpowiedzialności za naszych bliźnich, na której opiera się każde społeczeństwo obywatelskie” (25)⁶⁹.

65 <http://gramwzielone.pl/trendy/11965/belchatow-liderem-rankingu-najwiekszych-emitentow-co2-w-europie>

66 <https://businessinsider.com.pl/finanse/wydatki-na-oze-panstw-na-swiecie-w-2017-roku/ebtcksm>

67 <https://climateactiontracker.org/countries/eu>

68 https://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_encidica-laudato-si-pl.pdf, s. 18–24.

69 http://pl.radiovaticana.va/storico/2015/06/18/laudato_si_-_przewodnik_po_encyklice/_pl-1152318

10 MIT: Zrealizowanie porozumienia paryskiego nic nie da

MIT:

„Nawet jeżeli będziemy podejrzewać, że zmiany klimatyczne rzeczywiście niosą za sobą takie [destruktywne] konsekwencje, to jednak zbyt mało dla uzasadnienia bezsensownego wydawania pieniędzy, a tym jest niewątpliwie paryskie porozumienie (...)” – Anna Wiejak w artykule dla serwisu prawy.pl⁷⁰.

FAKTY

Porozumienie paryskie podpisało podczas konferencji COP21 aż 195 państw, a więc niemal wszystkie kraje świata. Jest to pierwsza w historii umowa klimatyczna o tak dużym zasięgu i ambitnym celu. Zakłada za-
trzymanie wzrostu średniej temperatury globalnej znacznie poniżej 2°C, a nawet zahamowanie go na poziomie 1,5°C. Pozwoliłoby to znacz-
nie ograniczyć skutki zmiany klimatu. Porozumienie weszło w życie
rekordowo szybko i w połowie 2018 roku zostało już ratyfikowane przez
177 państw, odpowiedzialnych wspólnie za ponad 88% światowych emi-
sji. To oznacza, że wszystkie te kraje zobowiązały się formalnie realizo-
wać uzgodnienia z Paryża.

Strony będą realizować postanowienia umowy od 2020 roku **aż do osiągnięcia założonych celów**. Nie ma terminu końcowego, po którym przestanie obowiązywać. Zawiera za to cele na drugą połowę stulecia. Dzięki temu i państwa, i największe światowe korporacje wiedzą, że nie ma odwrotu, a co za tym idzie wpisują to w swoje długoterminowe strategie rozwoju.

KTO PODPISAŁ POROZUMIENIE PARYSKIE?

Stronami umowy są m.in. najwięksi emitenci jak Chiny, Stany Zjednoczone, Indie, Unia Europejska, którzy łącznie odpowiadają za ponad 60% global-
nych emisji gazów cieplarnianych. Porozumienie obejmuje krajowe cele
redukcji emisji gazów cieplarnianych dobrowolnie zgłaszane przez poszcze-
gólne państwa (tzw. NDC). Realizacja tych zobowiązań pozwoliłaby ograni-
czyć wzrost średniej temperatury globalnej jedynie poniżej 3,5°C. Jednak
brak działań na rzecz ochrony klimatu spowodowałby wzrost aż o 4,1-4,8°C.

⁷⁰ <http://prawy.pl/52018-wiemy-dlaczego-donald-trump-wycofal-sie-z-porozumienia-klimatycznego>, [opublikowany 5.06.2017 r.]

Strony negocjacji klimatycznych są świadome tego, że ich krajowe zobowiązania nie są jeszcze wystarczające, aby zrealizować przyjęte cele, ale porozumienie wytycza drogę do ich osiągnięcia. W jaki sposób?

ŚLEDZENIE POSTĘPÓW

W umowę wpisany jest mechanizm, dzięki któremu rządy państw będą zachęcane do poprawiania swoich celów tak, by w końcu stały się one zgodne z aktualną wiedzą naukową. Będą zatem:

- 1** **regularnie zdawać sprawozdanie o postępach w wypełnianiu celów krajowych (także opinii publicznej)**
- 2** **śledzić postępy we wdrażaniu porozumienia – co 5 lat przygotowywać zbiorczą ocenę działań prowadzonych we wszystkich krajach i tego, jak przekładają się one na szansę realizacji celu**

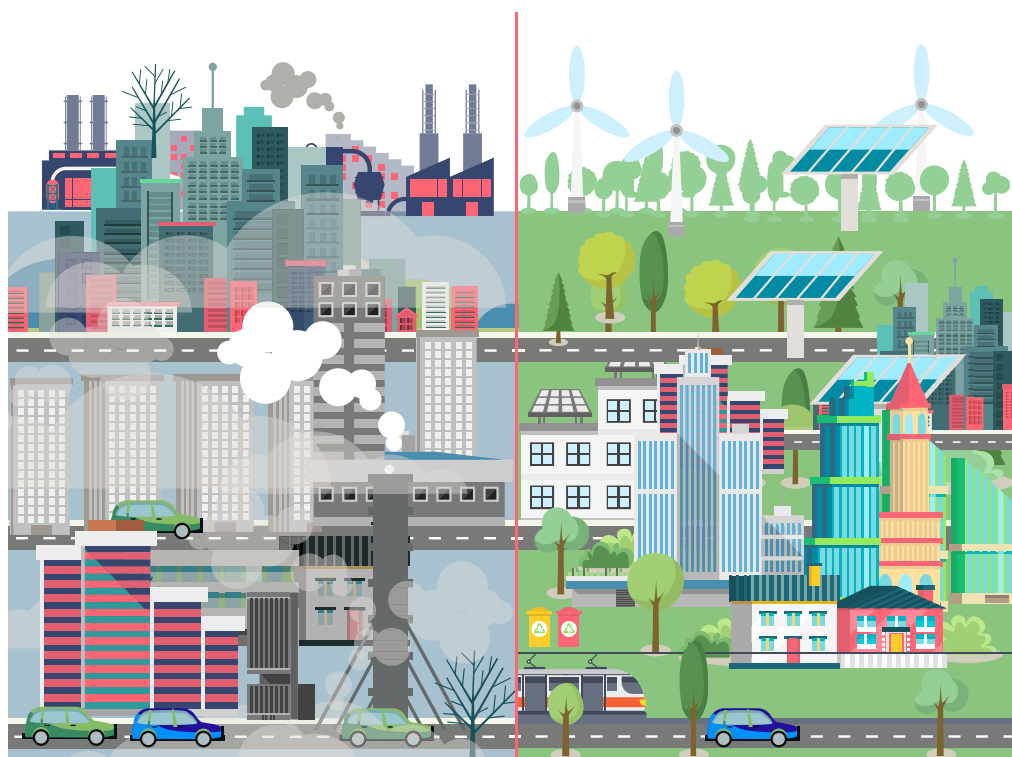
Porozumienie zawiera też wiele innych istotnych rozwiązań. Rządy państw zobowiązały się między innymi do tego, że będą:

- 3** **poprawiać zdolność społeczeństw do radzenia sobie ze skutkami zmiany klimatu, np. gwałtownymi zjawiskami pogodowymi**
- 4** **wzmacniać współpracę odnośnie minimalizowania strat i szkód wywołanych zmianą klimatu**
- 5** **wspierać działania chroniące klimat w krajach rozwijających się, szczególnie zmierzające do ograniczania redukcji emisji i adaptacji do zachodzących zmian. Kraje rozwinięte mają stopniowo zwiększać przekazywane kwoty, tak by w 2020 roku osiągnąć stały poziom 100 miliardów dolarów rocznie. W 2025 roku strony wyznaczą kolejny wspólny cel, który powinien być wyższy. Kraje rozwijające mają też skorzystać na transferze technologii, czyli ułatwianiu i finansowaniu przekazywania wiedzy i praw do wykorzystania rozwiązań technologicznych wspierających ograniczanie emisji, na przykład w zakresie odnawialnych źródeł energii.**

W 2016 roku całkowity wkład UE i jej państw członkowskich w pomoc dla państw rozwijających się na obniżanie emisji i przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu był większy niż w 2015 – wyniósł 20,2 miliardów euro. Wkład krajów rozwiniętych powinien do 2020 roku osiągnąć wartość 100 miliardów dolarów rocznie i utrzymać się na tym poziomie do 2025 roku, kiedy ma być podniesiony⁷¹.

Wszystkie te zobowiązania i działania zmieniają kierunki rozwoju światowej gospodarki. Umożliwiają wielu krajom przyspieszenie rozwoju z pominięciem jego brudniejszych etapów, które przeszliśmy w krajach europejskich. Porozumienie paryskie ma działać jak samonapędzający się mechanizm. Zapewnić szybszy przepływ wiedzy, wymianę doświadczeń, wzajemną mobilizację. Oznacza większe wsparcie dla tworzenia innowacyjnych niskoemisyjnych rozwiązań i ich coraz szybsze upowszechnianie. Planowane upublicznianie informacji o postępach poszczególnych państw w realizacji ich zobowiązań ma być narzędziem dla nas. To społeczeństwo jest gwarantem sukcesu porozumienia. Obserwując swoje rządy i domagając się intensyfikacji działań, możemy zapewnić szybsze wzmacnianie celów, a jednocześnie poprawę ochrony zdrowia i jakości życia w naszych krajach.

⁷¹ <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/timeline>

11 MIT: Społeczeństwo nie ma wpływu na politykę klimatyczną

MIT:

Nie mamy wpływu na klimat. Globalne ocieplenie to sprawa polityczna
- prof. Zbigniew Jaworowski⁷².

FAKTY:

Dla przeciętnego Polaka polityka klimatyczna jest kwestią dość abstrakcyjną, oderwaną od codziennego życia. Często uważamy, że nie mamy na nią zbyt dużego wpływu. Nic bardziej mylnego. Przede wszystkim polityka klimatyczna jest ściśle związana z energetyczną. Wzrost stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze spowodowany jest masowym spalaniem paliw kopalnych przez człowieka. Jednak to nie wszystko. Właściwie każdy sektor gospodarki jest źródłem emisji zarówno rolnictwo, budownictwo, jak i transport. Wszystko jest ze sobą powiązane i działa na zasadzie systemu naczyń połączonych. Jednak jak obywatel może wpłynąć na gospodarkę?

Przede wszystkim to kwestia codziennych wyborów, których dokonuje każdy z nas: od kupowania żywności, ubrań, usług, przez korzystanie z różnych środków transportu, po rodzaj paliwa, jakim ogrzewamy dom. Wpływ na klimat przeciętnego człowieka jest większy niż można byłoby się spodziewać.

W codziennym życiu zdarza się nam nie zwracać uwagi na drobne, nie zawsze korzystne dla środowiska zachowania, począwszy od marnowania żywności. W Polsce rocznie do śmieci trafia aż 9 milionów ton produktów spożywczych. Taki ogrom odpadków znajduje przełożenie na emisję dwutlenku węgla do atmosfery rzędu 22,77 mln ton CO₂, a zatem porównywalną z emisją wszystkich samochodów osobowych w kraju⁷³.

W samym transporcie też nie jest dobrze. Miasta mamy wypełnione korkami. Liczba aut zarejestrowanych w Polsce od 1988 roku wzrosła ponad czterokrotnie z 8,2 milionów do 28,6 milionów w 2016 roku. Prawie 77% z tych pojazdów, czyli ponad 22 miliony, to samochody osobowe⁷⁴. Wielu Polaków kupuje auta używane, zwykle wysokoemisyjne. Od wejścia do Unii

72 <http://www.polskatimes.pl/artukul/797635,prof-jaworowski-nie-mamy-wplywu-na-klimat-globalne-ocieplenie-to-sprawa-polityczna,id,t.html> [opublikowany 3.04.2013 r.]

73 <http://www.greenpeace.org/poland/pl/wydarzenia/polska/Czas-skonczyz-z-marnowaniem-zywnosci>

74 na podstawie danych Samar: <https://www.samar.pl>, [dostęp 14.04.2018 r.]

Europejskiej sprowadziliśmy z zagranicy ponad 11,5 miliona samochodów. Z tego ponad połowa miała ponad 10 lat.⁷⁵

Niechlubny udział mamy również w produkcji smogu, przyczyniającego się do przedwczesnej śmierci blisko 44 tysięcy ludzi rocznie⁷⁶. Głównym „winowajcą” są w tym wypadku stare piece, kotły i kominki opalane węglem. Nie wspominając już o obywatelach nagminnie palących śmieciami. Wprowadzając rozwiązania bardziej przyjazne zdrowiu i środowisku, jak źródła odnawialne, obniżamy emisję gazów cieplarnianych, a przy tym znacznie poprawiamy jakość powietrza. Dlatego powinniśmy angażować się w najróżniejsze działania: przestać palić śmieciami oraz słabej jakości węglem, edukować sąsiadów w tym zakresie, wspierać przyjęcie lokalnych uchwał antysmogowych, inicjatyw zmniejszających ubóstwo energetyczne czy zachęcających do przeprowadzenia termomodernizacji. Stosowne regulacje wprowadziły już zresztą sejmiki województw: małopolskiego, śląskiego, opolskiego, mazowieckiego i łódzkiego⁷⁷.

Decyzja o wymianie okien na bardziej energooszczędne albo starych kaloryferów na takie z regulacją temperatury lub o zakupie energooszczędnej lodówki⁷⁸, korzystanie z transportu publicznego, roweru lub car poolingu⁷⁹ czy ograniczenie mięsa w diecie to kolejne kroki przybliżające nas do czystszej klimatu, jakie możemy podjąć we własnym zakresie. Z korzyścią dla zdrowia, a nie rzadko i portfela. Ogólnie warto po prostu kupować mniej i nie marnować jedzenia.

Globalne ocieplenie to problem każdego z nas. Często uważamy, że nas on przerasta, a po prostu nie bierzemy pod uwagę problemów tak prozaicznych, jak np. wszechobecność plastikowych odpadków. Przez ręce niemal każdego z nas przechodzą zużyte opakowania, jednorazowe sztucce czy słomki do napojów. Od lat 50. XX wieku wyprodukowano łącznie 8,3 miliarda ton wyrobów z plastiku, z czego 6,3 miliarda trafiło do śmieci. Zaledwie 9% poddano recyklingowi⁸⁰. Wydawałoby się, że rezygnacja z plastikowych reklamówek będzie łatwa, a jednak nadal są w naszych sklepach. Warto pamiętać, że produkcja plastiku to też zużycie dużej ilości paliwa kopalnego, jakim jest ropa.

Nasz wpływ na politykę klimatyczną nie kończy się jednak na nawykach i wyborach konsumentów. Potrzebujemy rozwiązań systemowych, o które możemy zabiegać jako obywatele. Dlatego ważne jest, aby apelować do polityków i urzędników, brać udział w ustalaniu budżetów lokalnych czy wspierać swoimi głosami kandydatów troszczących się o środowisko.

75 NIK 2017: *Dopuszczanie pojazdów do ruchu drogowego. Raport z kontroli*, Departament Infrastruktury NIK, Warszawa, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,13098,vp,15510.pdf>

76 <https://pulmonologia.mp.pl/aktualnosci/136508,co-roku-44-tys-polakow-umiera-przedwczesnie-z-powodu-smogu/>

77 <http://www.rp.pl/Zadania/31129996-Uchwal-y-antysmogowe-gdzie-zostaly-przyjete-i-jaka-jest-sankcja-za-ich-naruszenie.html>

78 <https://tech.wp.pl/ile-mozna-zaoszczedzic-kupujac-sprzet-lepszej-klasy-energetycznej-6034797889823873a>

79 <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/transport-emissions-of-greenhouse-gases/transport-emissions-of-greenhouse-gases-10e>

80 <https://news.nationalgeographic.com/2017/07/plastic-produced-recycling-waste-ocean-trash-debris-environment/> (patrz pod zdjęciem)

FUNDACJA IM. HEINRICHA BÖLLA W WARSZAWIE

Niemiecka fundacja zielonej polityki, która działa w ponad 60 krajach na rzecz zrównoważonego rozwoju, demokracji płci, międzykulturowego porozumienia i międzynarodowego partnerstwa.

Przedstawicielstwo w Warszawie prowadzi projekty w obszarach Polityka Międzynarodowa, Energia & Klimat, Europejska Polityka Rolna oraz Demokracja & Prawa Człowieka. Celem Fundacji jest promowanie otwartego dialogu między polityką, gospodarką, środowiskami akademickimi i społeczeństwem poprzez wzmacnianie demokracji i praw człowieka, zwiększanie partycypacji obywatelskiej, ochronę klimatu i ekosystemu, promowanie równych szans i praw bez względu na płeć, orientację, pochodzenie, etc. Osią łączącą wszystkie działania regionalne są wspólne europejskie wartości.

Wydarzenia, analizy, relacje można śledzić na www.pl.boell.org oraz Facebooku i Twitterze. Nagrania z debat dostępne są na YouTube i Mixcloud.

POLSKI KLUB EKOLOGICZNY OKRĘG MAZOWIECKI

Oddział jednej z najstarszych organizacji w Polsce, utworzonej w 1981 roku. Zajmuje się takimi tematami, jak ochrona klimatu i powietrza, polityka klimatyczno-energetyczna, zagospodarowanie przestrzenne czy transport. PKEOM prowadzi działania rzecznicze, doradcze, informacyjne i edukacyjne. Adresuje je do polityków, urzędników, samorządów, organizacji pozarządowych i biznesowych, dziennikarzy i obywateli. Prowadzi sekretariat Koalicji Klimatycznej.

Więcej: www.pkeom.pl

KOALICJA KLIMATYCZNA

Jest porozumieniem organizacji zaangażowanych w ochronę klimatu w Polsce. Powstała w roku 2002 i dysponuje szerokim doświadczeniem w zakresie monitoringu polityki, działań rzeczniczych, informacyjnych oraz edukacyjnych skierowanych do różnych grup odbiorców – od polityków po szeroko rozumiane społeczeństwo.

Więcej: www.koalicjaklimatyczna.org

